

FERRAN SÁEZ

L'estrany cas del condomini alternant

Tot i que el títol d'aquest article és a mig camí entre una novel·la d'Agatha Christie i un indigerible tractat de dret internacional públic, el cert és que fa referència a una situació territorial tan real com poc coneguda. Arran del conflicte de l'illot de Perejil s'han posat de manifest un seguit de problemes de delimitació fronterera que alguns, amb benevolència, qualifiquen d'anècdotes sense importància, i altres, més críticament, titllen d'anacronisme aberrant. En qualsevol cas, Perejil no constitueix una anomalia territorial excepcional, sinó només un cas dubtós que pot ser resolt amb la vella fórmula del "ni teu, ni meu", o bé amb un acord específic que estipuli unes determinades condicions d'ús de l'illot. Aquests dies d'intensa brega diplomàtica, militar i mediàtica, ningú —que jo sàpiga— ha tingut en compte que entre dos estats de la Unió Europea —Espanya i França— hi ha un minúscul territori basat en l'estatut de condomini alternant. Es tracta de l'Illa dels Faisans, a la desembocadura del Bidasoa. Durant sis mesos l'any depèn de l'estat francès, i els altres sis, de l'espanyol. Així com sona. Pot semblar una solució una mica tronada, però la veritat és que funciona com un rellotge des de fa segles.

L'Illa dels Faisans és un soral fluvial d'uns 2.000 metres quadrats, reforçat amb uns murs de contenció, on actualment hi ha una mena de parc i un monument commemoratiu erigit al segle XIX. L'any 1659 s'hi va signar el Tractat dels Pirineus. Posteriorment, ha estat l'escenari de múltiples afers diplomàtics i altres d'una mica més estrafolaris (intercanvis d'ostatges, peticions de mà d'infantes espanyoles, i coses per l'estil). En francès se l'anomena Île de l'Hôpital; en espanyol, Isla de los Faisanes, i en basc, Konpantzia. Aquest darrer apel·latiu és el que potser defineix millor la funció tradicional d'aquesta illeta fluvial: significa "conferència" (en al·lusió a l'activitat diplomàtica o paradiplo-màtica que

va caracteritzar durant segles el petit territori). Per raons òbvies, el nacionalisme basc mai no ha estat indiferent a aquesta raresa. Si més no, el grup abertzale Autodeterminazioaren Biltzarrak reclamava en unes declaracions al diari *Gara* (el 6 d'octubre de 2000) la territorialitat basca l'Illa dels Faisans. En l'actualitat, la situació de condomini alternant és gestionada en termes estrictament municipals per Irun i Hendaia. Durant sis mesos, l'Ajuntament d'Irun s'ocupa del manteniment del parc i dels murs de contenció, i la resta de l'any ho fa l'Ajuntament d'Hendaia, al País Basc francès. La cosa deu funcionar bé perquè la minúscula Illa dels Faisans

“Corren temps en què l'arcaica noció de 'sobirania territorial' comença a perdre el seu sentit”

té un aspecte magnífic (el lector en pot veure una imatge aèria a www.dmyds.com/modulos/geo/04/20/costa/mardcha.htm).

La pintoresca solució del condomini alternant (que, dit sigui de passada, no equival exactament a sobirania compartida) només pot resultar adient en situacions molt concretes, com ara un territori històricament despoblat, d'extensió reduïda i sense cap mena de valor real. És el cas de l'Illa dels Faisans, però també el de l'illot de Perejil i altres enclavaments insulars espanyols a les costes de l'Àfrica, deshabitats o bé amb una presència militar simbòlica o testimo-

nial, però alhora caríssima (Al-Hoceima, Vélez de la Gomera, etc). Des de qualsevol perspectiva raonable, Gibraltar, Ceuta i Melilla no poden ser equiparades a l'anterior plantejament: les pedres no tenen drets individuals ni col·lectius, però les persones sí. El condomini alternant —o altres solucions semblants, potser més imaginatives i tot— poden servir no només per resoldre contenciosos remots, sinó també per treure algun profit de petits territoris deixats de la mà de Déu. Per comprovar-ho, només cal comparar les acurades atencions que rep l'Illa dels Faisans amb la tensa desolació de Perejil. Si l'Illa dels Faisans hagués estat de sobirania exclusivament francesa, espanyola, o basca, ara no seria res més que un soral anònim, un promontori fluvial com tantíssims altres. En canvi, ara és un racó bellíssim: les dues administracions municipals que se n'encarreguen —sis mesos sí, sis mesos no— sembla que tenen ganes de competir perquè l'illeta continuï essent un petit paradís en terra de ningú.

Per sort o per desgràcia corren temps en què l'arcaica noció de "sobirania territorial" comença a perdre completament el seu sentit. La revolució tecnològica més important dels darrers temps, Internet, ja no pot ser avaluada des d'aquell referent clàssic. Tant és així que el pintoresc visionari John Perry Barlow va proclamar formalment el febrer de l'any 1996 una *Declaració d'Independència del Ciberespai* (el text original en anglès es pot consultar a www.eff.org/~barlow/Declaration-Final.html). Es tracta d'una solució absurda, molt més recargolada que la del condomini alternant, per exemple, però paga la pena tenir-la present. És una collonada monumental, però a la vegada un símptoma molt significatiu dels nous vents que bufen.

Director de l'Institut d'Estudis Polítics Blanquerna (URL)